

le škodovano.*) Vsa čast gospodom, kateri so v preteklem letu v slapenskem kurzu bili, in Bog dal, da bi vidno le taki va-nj zahajali. Da ne more ta kurs toliko koristiti, kolikor bi pravi temeljiti poduk na pripravnici sami koristil; no, to se razumi pač samo o sebi, in zato je pač „pravična želja“, da se temu prej ko le mogoče opomore.

(Dalje prihodnjič.)

Kmetijske novice in izkušnje.

* Da je trtna uš tudi uže na Kranjskem, poroča vodstvo ljudske šole v Veliki Dolini okrajnemu glavarstvu na Krškem. Vsled poročila imenovanega glavarstva na c. kr. deželno vlado v Ljubljani, podal se je na pregled dotičnih vinogradov pretečeni ponedeljek tajnik c. kr. kmetijske družbe in popotni učitelj Gustav Pirc.

**

* Po poročilih hrvatskega uradnega lista pokazala se je trtna uš (*Phylloxera vastatrix*) v Okičanskih vinogradih. Po mnenju tajnika hrvatsko-slavonske kmetijske družbe g. Kuralta se je nevarna uš vgnjezdila uže po vsih vinogradih okoli Brdoveca, Plješivice in okoli Jaske.

**

* C. kr. finančno ministerstvo je naročilo oskrbništvu salin v Wieliczki, da razpošlje za poskušnjo po novem načinu narejeno živinsko sol na nekatere gospodarje na Českem, Moravskem, v Šleziji in Galiciji. Od teh poskušenj bode odvisno, ali se bode nova živinska sol vpeljala ali ne.

**

* *Kako se zamorejo sodi, v katerih je bil hranjen spiritus ali žganje, porabiti ali pripraviti za vino, tako-le popisuje goriški „Gosp. List“: Navadno so taki sodi trdni pa po nizki ceni, zato jih radi kupujejo tudi vinorejci. Če je bil v sodu špirit jako ščiščen, rektificiran, potem zadostuje, da se sod z vodo splakne, preden se z vinom napolni. Drugače pa je treba postopati s sodom, ako je v njem bil špirit nizke vrste, nečist, še poln patoke, kar tudi lahko z nosom spoznamo. Kedor ima parni stroj na razpolago, to lahko izvrši, namreč da spusti soparja ali puha v sod, sopar prešine vse doge in treba to izhuhanje tudi parkrat ponavljati, dokler teče iz soda voda brez duha po patoki. Žal, da je to sredstvo le velikim posestnikom na razpolago, mali vinorejec si mora pomagati s tem, da vlije v tak sod vrelega luga, s katerim kota sod sem ter tje in to ponavlja, dokler teče iz soda voda brez duha. Prav tako je treba po nasvetu J. Rüdingerja ravnati s sodom, v katerem se je hranil rum, sicer dobi vino po njem duh in to bo slehern lahko spoznal ali pa lahko sumičil, da se je vino umetno ponarejevalo. Res boljšega od izparenja z vodno paro za izčiščenje sodov ni.*

P.

*) Tako so nekateri, pa le nekateri slušatelji I. kurza na Slapu l. 1882. po svojem izstopu, prav surovo v rajncem „Brenceljnu“ čez pisatelja teh vrst, tadajšnjega adjunkta šole, in sploh čez celi kurz zabavljali. No, s tem so se ve da le svojo surovost svetu razodeli.

Vred.

Narodno-gospodarske stvari.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

Ker je član državno-železničnega sveta za Trst, g. Teuschel, predlagal, naj bi se kolikor možno cene zvezne tarife dosegle, je to dalo povod poročevalcu g. K. Luckmannu, da je gospode opozoril, da take znižane zvezne tarife časih morejo škodovati trgovini in obrtu ob progah v provinciji. Tako so nizke vozne cene za blago za Trst od strani južne železnice skoro popolnem uničile našo trgovino z žitom in mlinarsko obrt. Ker so se na pr. v južno-severno-avstrijsko-ogerski zvezni promet sprejele postaje Trst, Reka, Gorica in Zagrado, a Ljubljana ne, so vozne cene za imenitne reči iz Česke v Trst in v Gorico veliko nižje, kakor za skoro 160 kilometrov bližjo postajo Ljubljano; za žagan les iz Selzthala v Trst za daljino 517 kilometrov se plača skoro ravno toliko železniške vozarine, kakor za enako prevažanje od kranjskih postaj v Trst pri polovični oddaljenosti; iz Beljaka v Trst (277 kilometrov) je vozarina za žagan les uže viša, kakor iz Selzthala; lesovna tovarna v Tržiči mora za lesovino, naloženo na železniške vozove, od Kranja v Trst skoro 25 gold. za voz več plačati vozarine, kakor pa 79 kilometrov bolj oddaljena postaja Thörl v Trst.

Ta krivica in poškodba trgovine in obrtnije, kateri nastajata vsled tarifnih anomalij, sta dali gosp. poročevalcu povod, da je stavil naslednji, tarife zadevajoč predlog: „Slavno c. kr. ravnateljstvo naj razmišlja, če bi se tarife južno-severno-avstrijsko-ogerske zveze in refakcijske (odbitkovne) tarife ne mogle tako spremeniti, da bi se odpravile vse nerednosti (anomalije) ter da bi na eni prometni črti v tisto mér vkupni prevozní troškovi za bližjo postajo ne bili višji, kakor za bolj oddaljeno“.

Ta predlog se je živahno podpiral ter se oddal odseku za tarife, naj izrazi o njem svoje mnenje ter o tem poroča. Gospod poročevalec je imel v seji odbora za tarife zopet priliko, sestavljeni predlog obširno utemeljevati ter posebno na težavno tekmovalje tukajšnje trgovine z manufakturnim blagom, s sladkorjem, z lončenino in steklenino, s porcelanom itd. nasproti Gorici in Trstu; na težavni obstoj kanditne tovarne v Ljubljani nasproti tekmovalju v Gorici, katera ima sadje doma, in sladkor iz Česke mnogo ceneje dobiva, kakor veliko bližja tovarna v Ljubljani, tako da se je slednja bavila uže z vprašanjem, bi se li v Gorico preselila, kar bi se ve da za naše mesto ne bilo neprijetno. Dalje je opozoroval na škodo, katero trpijo lastniki gozdov in trgovci z lesom v Kranjski, ker je za tako oddaljene postaje v Selzthalu vozarina v Trstu tako zelo nizka, da se vsled tega cene v Trstu znižajo ter se tekmovalje oteži.

Kranjska, katera ima dve tretjini gozdov, izgubi vsled teh prednosti vso to dobroto, da leži blizu morja, kajti za bolj oddaljene dežele je nižja vozarina, kakor za-njo. Da-si gospodje iz principijalnih vzrokov gorenjega predloga od besede do besede vzprejeti niso hoteli, so vendar vzprejeli naslednji predlog:

„Ravnateljstvo se prosi, da preiskuje kvarne slučaje, katere je objavil član g. Luckmann, po katerih slučajih škodo trpijo posamni izdelki trgovine in obrtnije na nekaterih prometnih progah vsled tega, da zá-nje veljajo neugodnejše tarife, kakor za bolj oddaljene, ter naj skuša te kvarne slučaje kolikor možno odpraviti, oziraje se na prometne razmere.“

Ta predlog se je enoglasno vzprejel.

*

Ko je c. k. ravnateljstvo obljubilo pomoč, je gosp. poročevalec sestavil spisec v opomin, kateri sodrži do tedaj mu znane pritožbe trgovcev in obrtnikov iz Kranjske ter ga je poslal c. kr. ravnateljstvu. Oziraje se na svoj, tarife zadevajoč predlog, kazal je gosp. govornik na posamne nerednosti pri tarifah ter na nepravilno ravnanje pri dejanji prednosti in sicer po posamičnih vrstah blaga in tarifnih postavkih:

A. Refakcije in prednosti pri lesovini in lesnih krovcih za papirščino. Tako: Thörl-Maglern v Trst (256 kilometrov) 25 gold. 20 kr. za voz. Nasprotno pa mora, na pr. K. Moline, kateri je pred kratkim ustanovil v Trziči tovarno za mlenje lesa ter odpravlja lesne krovce za papirščino s postaje Kranj v Trst, okolo 80 gold. za voz plačati v oddaljenosti samo 177 kilometrov. To je vendar anomalija, če se mora na krajši progi Kranj-Trst za voz plačati vozarine okolo 25 gold. več, kakor na 79 kilometrov daljši progi Thörl-Trst, in ta anomalija je gotovo Kranjski v veliko škodo. Pa pogledimo v Koroško! Tako se mora iz Špitala v Trst (315 kilometrov) pri sivih in rujavih lesnih krovcih za papirščino 136 gold., pri belih 64 gold. plačati za voz; iz Beljaka v Trst (277 kilometrov) pri vseh lesnih krovcih za papirščino enako za voz (vagon) 114 gold.

B. Refakcije za pošiljatve žaganic in žaganega lesa. Tako so se objavile za pošiljatve žaganega lesa iz Selzthal-Trst naslednje cene:

pri 400 vozovih	85 gold.,
" 600 "	80 "
" 800 "	75 "

Selzthal-Ljubno-Trst = 511 kilometrov, Selzthal-Ljubljana-Trst = 517 kilometrov.

Vsled teh prednosti trpijo vsi trgovci z lesom in lastniki gozdov v Kranjski in Koroški škodo, ker ta zelo nizka vozarina na železnici za ono lesovje povzroči takoj slabo kupčijo na tržaškem lesnem trgu. Koroške postaje, od Trbiža više, morajo za mnogo manjšo oddaljenost plačevati višjo vozarino, in kranjske postaje za veliko krajše proge plačevati isto vozarino. Trgovci z lesom v Trstu tožijo, da se s tako refakcijo pri 800 vagonih vstanovi za prednostno firmo monopol, ker more taka prednostna firma, katera ima tam svoje žage in je sklenila z državo pogodbe, da sme sekati les, veliko množino iz Selzthala dobivati; drugim firmam je to nemogoče, in tako ne more žaganega lesovja pri Selzthalu ali na Gizelini železnici nihče drug kupiti, kakor prednostna firma. Tržaški trgovci želijo, da bi se refakcija napravila splošna in bi ne bila navezana na toliko množino. Producenti iz Kranjske, Koroške in južne Štajarske, kateri svoje izdelke na trg v Trst privažajo ter morajo s prednostno firmo tekrovati, odločno želijo, da bi se take prednosti odpravile ter upajo, da se bode to zgodilo, ko preteče čas, do katerega so dane te prednosti.

C. Južno-severno-avstrijsko-ogerska železniška zveza. V to zvezo so se vzprejele postaje Trst, Gorica, Zagrad in Reka, v tem, ko se je za Ljubljano-Ljubno, česki zvezni promet, tarifa z dne 20. novembra 1883. napravila. Razloček med postavki vozarine za Gorico-Trst in na drugi strani za Ljubljano na česke postaje in s českih postaj je neki tako znaten, da bi za nekatere pošiljatve blaga napotovanje v Trst ugajalo in bi se potem nazaj poslalo v Ljubljano, vsled česar so trgovci in obrtniki v Ljubljani na škodi ter trdijo, da bodo primorani, svojo industrijo, oziroma trgovino preložiti na bolj oddaljene postaje Gorico in Trst. Porcelan, lončenina, steklo vsake vrste, na pr. iz Hajde v Gorico ali Trst velja 3 gold. 28'4 kr. za 100 kilo, iz Hajde v Ljubljano pa 4 gold. 84'3 kr. za 100 kilo, soda velja baje 2 gold. za 100 kilo več v Ljubljano kakor v

Trst ali Gorico. Vse manufakturno blago se pošilja v Trst in v Gorico mnogo ceneje kakor v Ljubljano. Posebno se čujejo tožbe o železniški vozarini za sladkor; trgovci trdijo, da ne morejo vzdržati tekrovanja nasproti trgovcem v Trstu in v Gorici, ker se sladkor za 30 do 60 kr. za 100 kilo ceneje pripelje v Trst, Zagrad in Gorico, kakor na 160 kilometrov bližje postajo Ljubljano. Ker se bodo za zvezne postaje dale še večje prednosti, bode ta razmera pozneje še slabejša.

Kanditna tovarna A. Tschinkelnovih sinov v Ljubljani dobiva sadje iz Gorice in Vipave, sladkor pa iz Česke; ker so v Gorici enake tovarne, katere pa imajo sadje kar doma, sladkor pa iz Česke mnogo ceneje dobivajo, je ljubljanske tovarne daljni obstoj v nevarnosti, ter izrekla je uže, da bode primorana delovanje v Ljubljani opustiti ter je preložiti v Gorico. Ta tovarna razpošilja svoje izdelke večinoma na Dunaj in na Česko, posebno mnogo zmletih fig na Česko, kar se večinoma pošilja po južni železnici, in če bi se dala tej tovarni primerna koncesija pri vozarini za sladkor iz Česke, bi se s tem zavezala, da bi vse blago na Dunaj, posebno na Česko v bodoče ne pošiljala več po južni železnici, marveč po državno-železničnih progah.

Kranjska bila je tako nesrečna, da je vsled neenake uporabe tarif in tarifnih prednosti izgubila velik del svoje industrije, osobito mlinarske industrije. Da ta neenaka uporaba tarif revni deželi kranjski ne vzame slednjega ostanka industrije in trgovine, je spregovoril poročevalec g. K. Luckmann v slednji seji državno-železničnega sveta besedo Kranjski v korist.

(Dalje prihodnjič.)

Slovenska Matica.

Odborova seja „Slovenske Matice“

11. dne t. m.

Odborove seje dne 11. t. m. se je udeležilo 15 odbornikov (med njimi dva vnanja, gg. Janko Krsnik in Luka Svetec).

Gospod predsednik naznanja, da je prvega junija dosedanji tajnik svojo službo ostavil in da zvršuje začasno tajniške posle gosp. prof. Senekovič, kar odbor na znanje vzame. — Imperatorski universitet v Kievu vabi „Matico“ k udeležitvi velike slavnosti, katero obhaja v prvi polovici meseca septembra povodom svojega 50letnega obstanka. — Gosp. Jan Lego, uradnik českega muzeja, je poslal nekoliko českich knjig, katere so Matici darovali deloma dotični pisatelji, deloma strokovnjaška česka društva; ob enem naznanja, da prevzame poverjeništvu Matice slovenske v Pragi, nasvetuje pa tudi, naj Matica stopi v vzajemno zvezo s českimi društvi: 1) Král. česká společnost nauk, 2) spolek českých filologů, 3) spolek architektů a inženýrů ve království českém, 4) jednota českých matematiků. Odbor hvaležno sprejme ponudbo g. Lega in se bode pismeno obrnil do imenovanih društev, da zamenjavajo svoje publikacije z Matičnimi.

„Glasbena Matica“ se je pismeno obrnila do Matice, naj njej ta oddá proti primerni najemščini od sv. Mihaela naprej stanovanje v svoji hiši na Bregu, katero stanovanje bi njej posebno ugajalo za njeno „glasbeno šolo“. Po daljši debati je odbor z izdatno večino sklenil, da tej želji „Glasbene Matice“ ne more vstreči, ker nima nobenega vzroka, sedanjemu najemniku odpovedati stanovanja, ker si misli, da bi bila najemščina za to stanovanje „Glasbeni Matici“ prevelika, in ker